

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

15 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski (przewodniczący)

SSN Oktawian Nawrot (sprawozdawca)

SSN Mirosław Sadowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 15 czerwca 2023 r. w Warszawie,
skargi kasacyjnej P. spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z 19 stycznia 2021 r., I ACa 1462/18,

w sprawie z powództwa R. M.

przeciwko P. spółce akcyjnej w W.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności:

1. oddała skargę kasacyjną;

**2. zasądza od P. spółki akcyjnej w W. na rzecz R. M. kwotę 5417
(pięć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwem z 19 maja 2015 r. skierowanym do Sądu Okręgowego w Łodzi przeciwko P. Spółce Akcyjnej w W. powód R.M. wniósł o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego z 20 marca 2013 r. o nr [...], zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem

Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z 5 kwietnia 2013 r., uzupełnionego postanowieniem z 7 maja 2013 r., sygn. II Co 2659/13.

Wyrokiem z 28 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w Sieradzu pozbawił wykonalności w całości w stosunku do powoda ww. tytuł wykonawczy oraz rozstrzygnął o kosztach procesu.

Wyrokiem z 19 stycznia 2021 r., na skutek apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia Sądu Okręgowego zgodnie z którymi w 2007 r. powód R.M. postanowił zaciągnąć kredyt na budowę domu. W banku P. przedstawiono mu oferty zaciągnięcia kredytu złotówkowego i kredytu denominowanego we franku szwajcarskim. Pracownik banku poinformował powoda o ryzyku zmiany kursu tłumacząc, że w zależności od kursu franka szwajcarskiego rata przypadająca do spłaty może być minimalnie wyższa lub minimalnie niższa. Nie informował on natomiast powoda, w jaki sposób bank tworzy tabele kursów zakupu i sprzedaży walut i jakie czynniki bierze przy tym pod uwagę, a powód o to nie dopytywał. Powód zdecydował się na zaciągnięcie kredytu denominowanego we franku szwajcarskim, gdyż nie było go stać na kredyt złotówkowy, a z informacji pracownika banku wywnioskował, że frank szwajcarski jest walutą stabilną i wahania kursowe tej waluty będą nieznaczne. Powód miał też przedstawioną przez pracownika banku tabelę, z której wynikało jak kształtował się kurs franka szwajcarskiego na przestrzeni ostatnich 10 lat.

W dniu 12 listopada 2007 r. powód złożył u pozwanego wniosek o udzielenie kredytu w kwocie 450 000 zł na sfinansowanie inwestycji w postaci budowy systemem gospodarczym domu wolnostojącego we [...], wnioskując jednocześnie o jego podwyższenie o 6300 zł z tytułu kosztów ubezpieczenia na wypadek utraty pracy. Wnioskował także, by kredyt udzielony mu został w walucie obcej – franku szwajcarskim na okres 35 lat, by był uruchomiony w transzach, a spłata kredytu następowała w ratach równych [annuitetowych] przy stopie oprocentowania zmiennej. Zabezpieczeniem spłaty kredytu była hipoteka na kredytowanej nieruchomości.

W dniu 4 grudnia 2007 r. powód zawarł z pozwanym umowę kredytu mieszkaniowego [...], spłacanego w ratach annuitetowych, udzielonego w walucie

wymienialnej. Na podstawie wskazanej umowy zaciągnął on kredyt na wybudowanie domu mieszkalnego letniskowego we [...] oraz na sfinansowanie kosztów z tytułu grupowego ubezpieczenia na wypadek utraty stałego źródła dochodu wskutek utraty pracy w C. S.A. Kwota udzielonego powodowi kredytu wynosiła 211 210,89 CHF i miała zostać wypłacona w transzach na rachunek powoda, przy czym całkowita wypłata miała nastąpić do 30 listopada 2009 r. Z pierwszej transzy miała być potrącona kwota 2916,13 CHF z przeznaczeniem na uregulowanie ubezpieczenia od ryzyka utraty stałego źródła dochodu wskutek utraty pracy. Kredyt ten został udzielony powodowi na okres do 1 grudnia 2042 r.

Zgodnie z umową kredytu spłata zadłużenia z tytułu kredytu i odsetek następować miała w drodze potrącania przez pozwanego swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z rachunku kredytobiorcy nr [...], na które to potrącanie powód wyraził zgodę. Potrącanie środków z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w walucie polskiej następowało w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymienialnej, w której udzielony był kredyt, według obowiązującego w P. S.A. w dniu wymagalności, kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna tabela dla kursów). Zgodnie z umową niespłacenie przez powoda części albo całości raty w terminie umownym powodowało, że należność z tytułu zaległej spłaty stawała się zadłużeniem przeterminowanym i mogła zostać przeliczona przez pozwanego na walutę polską według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego u pozwanego. Brak środków na rachunku przeznaczonym do spłaty skutkował niespłaceniem raty lub zadłużenia. Pozwany miał obowiązek zawiadomienia powoda w formie pisemnej o kwocie należności z tytułu zaległej i kolejnej raty, wysyłając przypomnienie. Za każdy dzień w okresie utrzymywania się zadłużenia pozwany miał pobierać odsetki według obowiązującej w tym okresie stopy procentowej dla kredytów przeterminowanych i kredytów postawionych, po upływie okresu wypowiedzenia, w stan natychmiastowej wykonalności niebędących przedmiotem postępowania ugodowego, ustalonej w uchwale Zarządu pozwanego. Stopa ta nie mogła być wyższa niż czterokrotność kredytu lombardowego NBP. Ustalono jednocześnie, że jeżeli spłata zadłużenia przeterminowanego i odsetek nastąpi w walucie innej niż waluta polska w formie bezgotówkowej – kwota wpłaty zostanie przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej według

kursu kupna dla dewiz, obowiązującego u pozwanego w dniu wpływu środków, a jeśli w formie gotówkowej – kwota wpłaty zostanie przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej według kursu kupna dla pieniędzy obowiązującej u pozwanego w dniu wpływu środków.

Pozwany Bank miał prawo wypowiedzenia umowy kredytu w części dotyczącej warunków spłaty w przypadku niedokonania spłaty dwóch kolejnych rat w terminach określonych przez pozwanego w wysłanych do kredytobiorcy i poręczycieli dwóch kolejnych przypomnieniach, naruszenia przez powoda postanowień umowy bądź wykorzystania kredytu niezgodnie z celem określonym w umowie. Pozwany miał obowiązek powiadomienia powoda i poręczyciela o wypowiedzeniu listem poleconym doręczonym do rąk własnych – za zwrotnym potwierdzeniem odbioru – wyznaczając termin spłaty zadłużenia. Okres wypowiedzenia został ustalony na 30 dni, licząc od dnia doręczenia wypowiedzenia kredytobiorcy. Po upływie tego terminu pozwany mógł dochodzić swoich należności w trybie postępowania egzekucyjnego.

Poręczenia wekslowego spłaty kredytu zaciągniętego przez powoda udzieliła jego partnerka M.H.

Kredyt został wypłacony powodowi w trzech transzach – 7 grudnia 2007 r. w kwocie 141 359,57 zł, 5 marca 2008 r. w kwocie 175 352 zł i 27 sierpnia 2008 r. w kwocie 121 859,97 zł. Wypłacona kwota pierwszej transzy uwzględniała potrącenie kwoty 2916,13 CHF przeznaczonej na uregulowanie ubezpieczenia od ryzyka utraty stałego źródła dochodu wskutek utraty pracy.

Pod koniec 2011 r. powód zaczął mieć kłopoty z obsługą udzielonego mu kredytu. Wcześniej raty były potrącane przez pozwanego z konta złotówkowego powoda. Kwoty, jakie pozwany potrącał były obliczane przez pozwanego. Wszystkie księgowania były przeprowadzone najpierw w walucie operacji – złotych, a następnie w walucie wykonania – franku szwajcarskim. Ani powód, ani pozwany, przy obsłudze kredytu nie korzystali z rachunku nr [...], prowadzonego we frankach szwajcarskich, jaki został otwarty dla powoda przy zawarciu umowy kredytu. Po zawarciu tej umowy powód nie miał świadomości, że otwarty dla niego rachunek był rachunkiem walutowym prowadzonym we franku szwajcarskim, na który mógł dokonywać wpłat na poczet spłat kredytu bezpośrednio we frankach szwajcarskich.

W związku z kłopotami z obsługą kredytu pismem z 14 grudnia 2011 r. powód zwrócił się do pozwanego z wnioskiem o zmianę warunków spłaty zadłużenia z tytułu umowy kredytu. We wniosku tym wskazał, że pogorszyła się jego sytuacja materialna, gdyż spadły dochody z prowadzonej przez niego działalności gospodarczej. Po złożeniu wniosku 25 stycznia 2012 r. strony podpisały aneks nr 1 do umowy kredytu mieszkaniowego [...] z 4 grudnia 2007 r. Aneks ten zawarty został na 371 miesięcy. W aneksie strony ustaliły, że stan zadłużenia z tytułu umowy kredytu na dzień jego popisania wynosi 208 623,53 CHF w tym z tytułu kapitału 207 626,92 CHF, z tytułu odsetek 969,23 CHF i z tytułu prowizji i opłat 25,38 CHF i zostaje on objęty aneksem wraz z dalszymi odsetkami naliczonymi zgodnie z dotychczas obowiązującymi zasadami naliczania odsetek. Powód uznał w całości wyliczone przez pozwanego zadłużenie i zobowiązał się je spłacić na warunkach określonych w aneksie. Całkowita kwota do zapłaty na dzień podpisania aneksu wynosiła 258 613,56 CHF plus 150 zł za zawarcie aneksu, a rzeczywista roczna stopa oprocentowania wynosiła 1,479270% przy przyjęciu, że aneks będzie obowiązywać przez czas, na który został zawarty, oprocentowanie nie ulegnie zmianie w całym okresie spłaty oraz że strony wypełnią zobowiązania wynikające z aneksu w terminach w nim określonych. Wielkości kwoty do zapłaty i rzeczywistej rocznej stopy procentowej wyliczone były w walucie polskiej przy przeliczeniu kwot wyrażonych w walucie aneksu na równowartość kwot wyrażonych w walucie polskiej przy zastosowaniu obowiązującego u pozwanego kursu sprzedaży dla dewiz zgodnie z aktualną tabelą kursów obowiązującą na dzień sporządzenia aneksu.

Strony postanowiły, że wpłat na poczet spłaty zadłużenia powód dokonywać będzie na otwarty przy zawarciu aneksu rachunek nr [...] prowadzony w CHF. Ustaliły też, że jeśli powód będzie chciał dokonywać wpłat na wskazany rachunek w walucie polskiej, a nie w walucie aneksu w formie bezgotówkowej – przeliczenie kwoty na walutę aneksu nastąpi według kursu sprzedaży pieniędzy, a jeśli w formie gotówkowej – przeliczenie kwoty na walutę aneksu nastąpi według kursu sprzedaży dewiz.

Powód i pozwany postanowili też w aneksie, że pozwany może wypowiedzieć umowę w przypadku niedotrzymania przez powoda zobowiązań określonych w umowie w szczególności braku spłaty zadłużenia zgodnie

z harmonogramem, negatywnej oceny zdolności do spłaty zadłużenia albo zagrożenia upadłością. Pozwany zobowiązany był do zawiadomienia powoda o wypowiedzeniu osobiście albo listem poleconym za zwrotnym poświadczeniem odbioru. Pozwany mógł wypowiedzieć umowę z jednomiesięcznym terminem wypowiedzenia, a w przypadku zagrożenia upadłością z 7 – dniowym terminem wypowiedzenia. Po upływie terminu wypowiedzenia całość niespłaconego zadłużenia stawała się zadłużeniem wymagalnym i przeterminowanym.

Od podpisania aneksu do umowy powód spłacał kredyt wyłącznie we frankach szwajcarskich. Wpłat tych dokonywał na otwarty po podpisaniu aneksu rachunek techniczny nr [...] prowadzony w CHF. Wszystkie księgowania od tej pory były przeprowadzone w walucie operacji – franku szwajcarskim, a następnie w walucie wykonania – franku szwajcarskim.

W 2012 r. powód nie regulował zadłużenia w terminie i zgodnie z harmonogramem. W związku z tym pismem z 11 września 2012 r. pozwany wezwał go do zapłaty w terminie 7 dni zaległości w kwocie 1439,87 CHF wskazując, że składają się na nią niespłacony kapitał w kwocie 877,94 CHF, odsetki zaległe w kwocie 546,60 CHF i odsetki karne w kwocie 15,33 CHF. Przesyłka zawierająca to wezwanie wróciła awizowana. Pismo skierowane też zostało do wiadomości poręczycielki wekslowej M.H. i zostało jej doręczone 19 września 2012 r. Kolejnym pismem z 8 października 2012 r. pozwany wezwał powoda do zapłaty w terminie 7 dni zaległości w kwocie 1883,68 CHF wskazując, że składają się na nią niespłacony kapitał w kwocie 1329,91 CHF, odsetki zaległe w kwocie 523,70 CHF, odsetki karne w kwocie 17,80 CHF i koszty w kwocie 12,27 CHF. Pismo to skierowane też zostało do wiadomości poręczycielki wekslowej M.H. i zostało jej doręczone 11 października 2012 r. Kolejnym pismem z 31 października 2012 r. pozwany wezwał powoda do zapłaty w terminie 7 dni zaległości w kwocie 1904,43 CHF wskazując, że składają się na nią niespłacony kapitał w kwocie 1329,91 CHF, odsetki zaległe w kwocie 523,72 CHF, odsetki karne w kwocie 38,75 CHF i koszty w kwocie 12,05 CHF. Przesyłka do powoda zawierająca to wezwanie wróciła awizowana. Pismo to skierowane też zostało do wiadomości poręczycielki wekslowej M.H. i zostało jej doręczone 9 listopada 2012 r.

Pismem z 26 listopada 2012 r. pozwany wezwał powoda do zapłaty

w terminie 7 dni zaległości wynikającej z umowy kredytu wynoszącej 2067,36 CHF, na którą składały się kapitał w kwocie 1774,35 CHF i odsetki w kwocie 293,01 CHF. Poinformował go jednocześnie, że w przypadku braku spłaty tej zaległości w terminie 7 dni od dnia otrzymania tego pisma wraz z upływem tego terminu wypowiada mu umowę nr [...] w zakresie warunków spłaty. Wskazał ponadto, że termin wypowiedzenia wynosi 30 dni i że wypowiedzenie warunków spłaty oznacza obowiązek spłaty całej kwoty zadłużenia, a brak spłaty w terminie całej kwoty zadłużenia, która na dzień wystawienia pisma wynosiła 205 654,98 CHF, spowoduje, że następnego dnia po upływie terminu wypowiedzenia kwota niespłaconego zadłużenia staje się przeterminowana i wymagalna. Wypowiedzenie umowy odebrane zostało przez powoda 19 grudnia 2012 r. Zostało też ono odebrane przez poręczycielkę M.H..

Powód 27 listopada 2012 r. dokonał wpłaty na poczet zadłużenia z umowy kredytu w kwocie 4000 zł czyli 1141,26 CHF. W dniu 3 grudnia 2012 r. dokonał on kolejnej wpłaty na poczet tego zadłużenia w kwocie 1400 zł czyli 400,17 CHF i 24 grudnia 2012 r. kolejnej wpłaty w kwocie 1500 zł czyli 432,18 CHF.

Pismem z 31 grudnia 2012 r. pozwany wezwał poręczycielkę M.H. do zapłaty w terminie 37 dni zadłużenia wynikającego z umowy kredytu w kwocie 820,11 CHF, na które składa się należność główna w kwocie 816,51 CHF i odsetki za nieterminową spłatę w kwocie 3,60 CHF.

W związku z wypowiedzeniem powodowi warunków spłaty umowy kredytu pismem z 23 stycznia 2013 r. pozwany wezwał poręczycielkę M.H. do zapłaty w terminie 7 dni zadłużenia, wynikającego z tej umowy w kwocie 206 489,70 CHF, na które składa się kapitał w kwocie 203 550,23 CHF, odsetki w kwocie 1930,32 CHF i prowizje i opłaty w kwocie 9,15 CHF.

W dniu 20 marca 2013 r. pozwany wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr [...]. W tytule tym stwierdził, że powód i M.H. są jego dłużnikami solidarnymi z tytułu umowy o kredyt hipoteczny nr [...] z 4 grudnia 2007 r. oraz że na ich wymagalne zadłużenie składają się należność główna w kwocie 203 550,23 CHF i odsetki naliczone do 19 marca 2013 r. w kwocie 8996,33 CHF. Wysokość zobowiązania powoda przy uwzględnieniu dokonanych przez pozwanego przed podpisaniem aneksu do umowy potrąceń z konta złotówkowego powoda i ich

przeliczeń na walutę frank szwajcarski została wyliczona poprawnie i odpowiada zaksięgowanym wpłatom na kontrakcie kredytowym. Postanowieniem z 5 kwietnia 2013 r. wydanym w sprawie sygn. II 1 Co 2659/13 Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi nadał klauzulę wykonalności temu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu przeciwko powodowi i M.H. z ograniczeniem ich odpowiedzialności do kwoty 927 510 zł i zasądził od powoda i M.H. solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 67 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. Postanowieniem z 7 maja 2013 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi uzupełnił powyższe postanowienie poprzez zobowiązanie komornika do przeliczenia kwoty wyrażonej w walucie obcej na walutę polską według średniego kursu waluty obcej ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski na dzień sporządzenia planu podziału, a jeżeli planu nie sporządza się – na dzień wypłaty kwoty wierzytelności.

W dniu 14 czerwca 2013 r. pozwany wszczął na podstawie wystawionego przez siebie bankowego tytułu egzekucyjnego nr [...] z 20 marca 2013, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postępowanie egzekucyjne przeciwko powodowi i M.H, które toczy się przed Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym w Łasku M.K. pod sygn. Km [...].

Gdyby dokonywane przez powoda wpłaty na poczet spłaty kredytu w formie potrąceń z konta złotówkowego przeliczane były nie według przyjętego kursu bankowego, a według kursu średniego NBP na dzień sporządzenia pisma zawierającego wypowiedzenie umowy to jest na 26 listopada 2012 r., powód posiadałby nadpłatę w stosunku do harmonogramu spłat rat kredytowych. Nadpłata ta na ten dzień wynosiłaby 774,04 CHF. Nadpłata występowałaby także na jego koncie kredytowym na 27 grudnia 2012 r. i wynosiłaby 831,58 CHF i na 27 stycznia 2013 r. wynosiłaby także 831,58 CHF.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi skargę kasacyjną wywiódł pozwany, zaskarżając go w całości. Skarżący zarzucił:

- naruszenie przepisów postępowania, skutkujących nieważnością postępowania przed Sądem II instancji, tj.: art. 379 pkt 4) k.p.c. w zw. z art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez rozpoznanie sprawy przez sędziego, który winien być wyłączony od rozpoznania sprawy z mocy ustawy, tj. [...], albowiem sędziego tego łączy z pozwanym analogiczna umowa kredytu denominowanego do waluty obcej jak

umowa kredytu z 4 grudnia 2007 r. (dalej: „Umowa kredytu”) zawarta przez powoda z pozwanym, co w konsekwencji oznacza, że wynik niniejszej sprawy, w szczególności uznanie Umowy kredytu za niewykonalny wskutek uznania jej postanowień za klauzule abuzywne, oddziałuje na prawa i obowiązki [...].

Z ostrożności procesowej, na wypadek uznania przez Sąd Najwyższy, że w niniejszej sprawie nie zachodzi nieważność postępowania, skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj.:

1) art. 328 w zw. z art. 391 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku, z którego nie można odczytać toku rozumowania, który doprowadził Sąd Apelacyjny do wniosku o nieważności Umowy kredytu – w szczególności uzasadnienie zaskarżonego wyroku stwierdza nieważność Umowy nie wskazując, czy Sąd ustalił *essentialia negotii* umowy kredytu w oparciu o art. 69 ust. 1, czy jednak art. 69 ust. 2 Prawa bankowego;

2) art. 217 § 1 i 3 w zw. z art. 227 z zw. z art. 278 oraz art. 286 k.p.c., wszystkie te przepisy w związku z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez zaakceptowanie przez Sąd Apelacyjny oddalenia przez Sąd I instancji wniosku o przeprowadzenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego z zakresu ekonomii ze specjalnością w zakresie bankowości, które to naruszenie miało istotny wpływ na wynik niniejszej sprawy, albowiem uniemożliwiło pozwanemu wykazanie okoliczności istotnych z punktu widzenia niniejszego postępowania, w szczególności braku zaistnienia po stronie powoda przesłanki uznania postanowień Umowy kredytu za niedozwolone w postaci rażącego naruszenia interesów powoda oraz rynkowego charakteru kursów publikowanych przez bank w tabeli kursów;
naruszenia prawa materialnego, tj.:

3) art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 w zw. z art. 69 ust. 2 pkt 4a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jest. Dz.U. 2019, poz. 2357, dalej jako: „pr. bank.”) w zw. z art. 65 w zw. z art. 58 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię przepisu art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 oraz art. 69 ust. 2 pkt 4a pr. bank. oraz niewłaściwe zastosowanie art. 65 § 1 i 2 k.c., polegające na uznaniu, że Umowa kredytu stanowi w istocie umowę w PLN z klauzulą waloryzacyjną, podczas gdy prawidłowa wykładnia ww. przepisów – dokonana z uwzględnieniem istoty i charakteru prawnego umowy kredytu denominowanego w walucie obcej oraz treści Umowy kredytu –

proceedzi do wniosku, że walutą kredytu udzielonego powodowi na gruncie spornej Umowy jest waluta frank szwajcarski (dalej również jako: „CHF”);

4) naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 385¹ § 1 i § 3 w zw. z art. 385² k.c. polegające na ich błędnym zastosowaniu skutkującym uznaniem, że postanowienia § 5 ust. 4 oraz § 13 ust. 7 Umowy kredytu stanowią niedozwolone postanowienia umowne, w szczególności wskutek uznania, że postanowienia te nie były przedmiotem indywidualnych uzgodnień stron, nie dotyczą głównych świadczeń stron Umowy kredytu i jednocześnie kształtują prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy powoda;

5) art. 385¹ § 2 w zw. z art. 65 k.c. w zw. z art. 69 Pr. bank. oraz w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 polegające na ich błędnej wykładni i uznaniu, że konsekwencją stwierdzenia niedozwolonego (abuzywnego) charakteru postanowień Umowy kredytu w zakresie odnoszącym się do przeliczeń w oparciu o kursy z Tabeli kursowej Banku jest nie tylko bezskuteczność tych postanowień, ale także nieważność Umowy kredytu w całości;

6) art. 354 § 1. oraz art. 453 zd. pierwsze k.c. przez ich niezastosowanie przejawiające się w tym, że Sąd Apelacyjny uznał, że Umowa (po wyeliminowaniu postanowień uznanych przez Sąd Apelacyjny za abuzywne) jest niewykonalna;

7) art. 385¹ § 2 w zw. z art. 5 k.c. oraz art. 189 k.p.c., art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 w zw. z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP oraz art. 2 i art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i bezpodstawne ustalenie nieważności Umowy, w sytuacji, gdy zastosowania tak daleko idącej sankcji oznacza naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego, jakimi są (i) zasada równości, (ii) zasada pewności prawa i (iii) zasada proporcjonalności, które to zasady wynikają również z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP oraz z art. 2 i art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Chybione są zarzuty naruszenia przepisów postępowania.

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 13 maja 2022 r., III CZP 83/22, sędzia, który zawarł z bankiem będącym stroną postępowania umowę kredytu hipotecznego denominowanego lub indeksowanego we frankach szwajcarskich, nie jest z tej przyczyny wyłączony z mocy ustawy w sprawie, której przedmiotem są roszczenia związane z taką umową zawartą przez ten bank z innym podmiotem (art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c.). Jak wskazał Sąd Najwyższy, „z językowego ujęcia art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. (*verbum legis* - «(...) oddziaływa na jego prawa lub obowiązki») płynie jasny wniosek, że dla traktowania sprawy, w której sędzia nie jest stroną, jako «własnej» sprawy sędziego, związek między rozstrzygnięciem o żądaniu (wynikiem sprawy) a prawami lub obowiązkami sędziego musi mieć kauzalny charakter w tym sensie, że w następstwie relacji między sędzią a stroną wyrok kształtuje nie tylko sytuację prawną stron, lecz także sędziego. Nie jest wystarczające to, że wyrok może w przyszłości hipotetycznie wpłynąć na prawa lub obowiązki sędziego (por. odmiennie art. 24 § 1 pkt 1 in fine k.p.a.) - wpływ ten musi być rzeczywisty, a nie jedynie prognozowany lub prawdopodobny - i dotyczyć aktualnej sytuacji prawnej sędziego, nie zaś jedynie jego sytuacji faktycznej. O relacji takiej można mówić nie tylko wtedy, gdy skutki procesowe wyroku (art. 365 w związku z art. 366 k.p.c., art. 82 k.p.c.) będą obejmować sędziego, mimo że nie jest on stroną postępowania, lecz także wtedy, gdy wyrok w płaszczyźnie prawa materialnego (prywatnego lub publicznego) wpływa na zakres uprawnienia lub obowiązku sędziego wobec innego podmiotu, niekoniecznie będącego stroną postępowania lub może stanowić źródło roszczeń na rzecz sędziego lub przeciwko niemu, jako poręczycielowi, dłużnikowi rzeczowemu, współnikowi odpowiedzialnemu osobiście za zobowiązania spółki lub osobie ponoszącej z innego powodu odpowiedzialność za cudzy dług (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2006 r., III CZP 76/06).

Wyłączenia *ex lege* na podstawie art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. nie uzasadnia natomiast sytuacja, w której sędzia zawarł ze stroną postępowania umowę podobną lub obejmującą analogiczne postanowienia do umowy, która stanowi podstawę roszczeń będących przedmiotem sporu”.

Zważywszy na powyższe, zarzut naruszenia przepisów postępowania, skutkujących nieważnością postępowania przed Sądem II instancji, tj.: art. 379 pkt 4)

k.p.c. w zw. z art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez rozpoznanie sprawy przez sędziego, którego łączy z pozwanym analogiczna umowa kredytu denominowanego do waluty obcej jak umowa kredytu z 4 grudnia 2007 r. zawarta przez powoda z pozwanym, jest niezasadny.

2. Drugi z podniesionych z podniesionych zarzutów naruszenia przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, sporządzony został w sposób wadliwy, uniemożliwiający Sądowi Najwyższemu jego rozpoznanie. Stosownie do art. 398⁴ § 1 k.p.c., określającego wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej jako szczególnego środka odwoławczego, skarga kasacyjna powinna m.in. zawierać przytoczenie podstaw skargi kasacyjnej i ich uzasadnienie. Jednocześnie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, obowiązek ten obejmuje wskazanie przepisu, który zdaniem skarżącego został naruszony, z oznaczeniem konkretnej jednostki redakcyjnej aktu normatywnego, czyli artykułu, a także, jeśli występują, pomniejszych jednostek redakcyjnych (z wielu zob.: wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2022 r., I NKRS 14/22; postanowienia Sądu Najwyższego z: 29 maja 2019 r., II UK 217/18; 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; 26 marca 1997 r., II CKN 63/97). Przytoczenie podstawy skargi kasacyjnej musi być precyzyjne, gdyż z uwagi na związanie sądu granicami podstaw skargi Sąd Najwyższy uwzględnia tylko te przepisy, które zostały wyraźnie wskazane w skardze kasacyjnej jako naruszone.

Podnosząc drugi z zarzutów naruszenia przepisów postępowania, pozwany wskazał „art. 328 § k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c.” (k. 19 *verte*). Wskazać przy tym należy, że art. 328 k.p.c., w okresie relewantnym dla rozpoznawanego zarzutu, obejmuje trzy paragrafy, zaś art. 391 k.p.c. dwa paragrafy. Na powyższe nie wpływa okoliczność, że w uzasadnieniu zarzutów skargi kasacyjnej pozwany doprecyzował, że zarzut dotyczy naruszenia art. 328 § 2 w zw. z art. 391 k.p.c. gdyż, po pierwsze skarga kasacyjna powinna być tak skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw, po drugie pozwany nie wskazał jednoznacznie postaw skargi poprzestając na ogólnym wskazaniu art. 391 k.p.c. Brak wskazania konkretnych jednostek redakcyjnych, a przez to przepisów, które zdaniem pozwanego zostały naruszone, uniemożliwia Sądowi Najwyższemu rozpoznanie zarzutu.

3. Tym samym błędem dotknięty jest również zarzut naruszenia „art. 217 § 1 i 2 k.p.c., w zw. z art. 277 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. oraz art. 286 k.p.c., wszystkich tych przepisów w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez zaakceptowanie przez Sąd Apelacyjny oddalenia przez Sąd I instancji wniosku o przeprowadzenia dowodu z uzupełniającej opinii biegłego z zakresu ekonomii ze specjalnością w zakresie bankowości”. Pozwany ponownie uchybił obowiązkowi przytoczenia podstaw skargi kasacyjnej, wskazany w zarzucie art. 278 k.p.c. obejmuje bowiem dwa paragrafy.

Niezależnie od powyższego podzielić należy stanowisko Sądu Apelacyjnego, że w sprawie nie miało znaczenia czy wysokość kursu stosowanego przez pozwanego przy wykonywaniu umowy zawartej z powodem może być uznana za kurs rynkowy. Jak zasadnie podkreślił Sąd Apelacyjny: „[a]rgumenty podnoszone przez powoda sprowadzają się do oceny postanowień umowy zawartej z powodem z wykorzystaniem wzorca z punktu widzenia ich abuzywności poprzez dowolne ustalanie przez pozwanego kursu CHF. Zgodnie z uchwałą 7 składu SN z dnia 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17 oceny czy postanowienie jest niedozwolone (art. 385[1] § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy. Zatem próba dowodzenia przez pozwanego Bank, że stosowany na etapie wykonywania umowy kurs jest *de facto* kursem rynkowym nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Stąd wniosek dowodowy strony apelującej zmierzałby li tylko do przedłużenia postępowania, a dla rozstrzygnięcia nie miałby znaczenia”.

4. Zdaniem Sądu Najwyższego nie doszło również do naruszenia przepisów prawa materialnego.

Przede wszystkim podkreślić należy, że istotą sporu jest abuzywny charakter postanowień umowy kredytowej, której stronami był powód i pozwany. Jednocześnie orzekające w sprawie sądy zgodnie uznały, że taki charakter miały postanowienia dotyczące przeliczania należności kredytowych według kursów ustalonych w tabeli sporządzonej przez pozwanego i jako takie kształtowały prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Ocenę tę, w realiach sprawy, uznać należy za właściwą.

5. Zgodzić się należy z Sądem Apelacyjnym, że postanowienia umowy zawartej z konsumentem, niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco

naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Powyższe jednoznacznie wynika z art. 385¹ § 1 k.c. Jednocześnie w doktrynie wskazuje się, że sprzeczne z dobrymi obyczajami ukształtowanie praw i obowiązków narusza w sposób rażący interesy konsumenta, gdy szczególnie mocno godzi w jego dobra majątkowe lub wartości niemajątkowe, niekoniecznie należące do kategorii dóbr osobistych. Zgodnie zaś z art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

W realiach sprawy nie ulega wątpliwości, że zawarta umowa jest umową adhezyjną, a tym samym jej warunki zostały określone jednostronnie przez przedsiębiorcę. Jednocześnie pozwany nie wykazał, aby kwestionowane postanowienie zostało indywidualnie uzgodnione z powodem (art. 385¹ § 4 k.c.). W szczególności nie można przyjąć, że złożenie przez powoda podpisu oznaczającego wolę związania się zaproponowaną przez przedsiębiorcę umową, może być uznane za tego rodzaju uzgodnienie. Co więcej powód w toku postępowania wykazał, że postanowienia umowy nie zostały z nim uzgodnione indywidualnie, zaś pozwany nie przeprowadził dowodu przeciwnego. Z umowy wynikało zaś, że to pozwany miał prawo do jednostronnego określania prawnie relewantnego kursu franka szwajcarskiego, przy jednoczesnym braku kryteriów jego ustalania. W ten sposób doszło do nierównego rozkładu praw i obowiązków stron, przy wyraźnym uprzywilejowaniu pozwanego, będącego podmiotem profesjonalnym i mającego silniejszą od powoda pozycję.

Zauważyć ponadto należy, że sposób sformułowania postanowień waloryzacyjnych w analizowanej umowie nie był jednoznaczny. Za jednoznaczne nie może być bowiem uznane wyrażenie, którego treść jest niezrozumiała dla odbiorcy, do którego w tym wypadku można odnieść wzorzec przeciętnego konsumenta, lub które wprowadza odbiorcę w błąd, co do jego rzeczywistej treści. W szczególności za niejednoznaczne należy uznać wyrażenie niepełne, uniemożliwiające odbiorcy rekonstrukcję jego treści. Jak zaś słusznie wskazał powód

kwestionowane postanowienie umowy nie określało jednoznacznych i weryfikowalnych zasad ustalania przez pozwanego kursu franka szwajcarskiego.

Jednocześnie podkreślić należy, że w wyroku z 20 września 2017 r., Ruxandra Paula Andriciuc i in. przeciwko Banca Românească SA, C-186/16, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazał, że: „wymóg wyrażenia warunku prostym i zrozumiałym językiem ma zastosowanie nawet wówczas, gdy warunek objęty jest pojęciami «głównego przedmiotu umowy» lub «relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług» w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 (zob. podobnie wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 68)” (pkt 43). W związku z tym „wymóg, aby warunek umowny był wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, należy rozumieć w ten sposób, iż powinien być on rozumiany jako nakazujący także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się ów warunek, a także, w zależności od przypadku, związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach, tak by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne (wyroki: z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 75; a także z dnia 23 kwietnia 2015 r., Van Hove, C-96/14, EU:C:2015:262, pkt 50)” (pkt. 45).

Jak słusznie oceniły sądy powszechne orzekające w sprawie zaskarżone postanowienie warunków tych nie spełniało.

6. Zauważyć ponadto należy, że kwalifikacja zaskarżonych postanowień umowny jako dotyczących bądź niedotyczących postanowień określających główne świadczenia stron, w realiach sprawy jest irrelevantna. Jak słusznie bowiem wskazał Sąd Apelacyjny, nawet przyjęcie, że określały one główne świadczenia stron, nie uzasadniało ich wyłączenia spod kontroli abuzywności. Konsekwentnie, mimo że Sąd Apelacyjny przychylił się do stanowiska, iż są to postanowienia określające główne świadczenia stron, to ostatecznie oddalił apelację, utrzymując w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Sieradzu. Rozumowanie przedstawione przez Sąd Apelacyjny nie tylko więc w swej istocie nie podważyło rozumowania sądu I instancji, lecz dodatkowo je wzmocniło.

7. Bez znaczenia dla sprawy pozostawało również i to, w jaki sposób pozwany wykonywał zakwestionowane postanowienia umowy lub w jakim stopniu z nich korzystał, w szczególności, jak ustalał kursy przyjęte dla obliczenia kwoty kredytu i poszczególnych rat.

8. Z powyższych względów za niezasadne należy uznać zarzuty naruszenia art. 385¹ §§ 1 i 3 w zw. z art. 385² k.c.; art. 385¹ § 2 w zw. a art. 65 k.c. w zw. z art. 69 pr. bank. oraz w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/12; art. 354 § 1 oraz 453 zd. 1 k.c.; art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 5 k.c. oraz art. 189 k.p.c., art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 w zw. z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP oraz art. 2 i art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej. Wszystkie one w istocie dotyczyły niedozwolonego charakteru klauzul umownych oraz ich konsekwencji prawnych. Jak zaś wynika z powyższego, kwestie te albo zostały należycie wyjaśnione przez Sąd Apelacyjny, albo pozostają irrelevantne dla sprawy.

9. Za niezasadny uznać również należy zarzut naruszenia art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 w zw. z art. 69 ust. 2 pkt 4a pr. bank. w zw. z art. 65 w zw. z art. 58 § 1 k.c. Sąd Apelacyjny słusznie ocenił, że w realiach sprawy odniesienie do franków szwajcarskich nie nadawało spornemu kredytowi charakteru walutowego. Klauzula waluty była w ramach stosunku prawnego łączącego strony swoistą formą waloryzacji. Słusznie też zauważył Sąd Apelacyjny, że: „[d]efinicja kredytu denominowanego wypracowana w praktyce obrotu gospodarczego opiera się na twierdzeniu, że jest to kredyt wypłacany w walucie polskiej, z tym że wysokość zobowiązania jest wyrażona w walucie obcej i w tej walucie wyrażany jest harmonogram spłaty rat kapitałowo-odsetkowych. Wysokość kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych określana jest w walucie obcej, ale ich spłata dokonywana jest w walucie polskiej, po przeliczeniu według kursu wymiany walut na dany dzień (najczęściej na dzień spłaty). W dniu wypłaty kredytu lub jego transzy saldo zadłużenia przeliczane jest natomiast na walutę obcą i pozostaje w niej wyrażone przez cały okres kredytowania. Dalsze przeliczanie dokonywane jest w odniesieniu do poszczególnych rat pożyczki z waluty obcej na złotówki. Kredytobiorca zobowiązany jest do utrzymywania na rachunku służącym do obsługi kredytu co najmniej równowartości salda złotówkowego”.

10. Z powyższych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 389¹⁴ k.p.c., oddalił skargę kasacyjną i stosownie do art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. a także § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie obciążył skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego.

[as]

M.M.